

De zachte krachten zullen zeker winnen

Voordrachtskunst van De Letterling

Wie en wat?

Op 6 juli vierden de Broeders van St Joannes de Deo in het Theater aan de Parade het 150-jarig jubileum van de congregatie. Zij kozen bewust voor een bescheiden viering met een beperkt aantal gasten. Onder de genodigden waren voornamelijk mensen, met wie de broeders in de loop der jaren hebben samengewerkt. Het programma op 6 juli voorzag naast een Eucharistieviering en diverse toespraken in de mogelijkheid om kennis te maken met De Letterling. Thérèse Heyne en Adri Bosch vormen samen De Letterling. Dit is een 'bedrijf' dat door middel van taal en vertellingen mensen bij tal van gelegenheden inspireert.

Sinds enige tijd werken zij ook voor religieuze instituten die hun eigen geschiedenis nog eens onder ogen willen zien. Met vragen als: wat was de zin, wat stelt met zoveel verleden de toekomst nog voor, hoe geven wij de bezieling van toen gestalte vandaag de dag? En soms ook die klemmende vraag: hoe er mee om te gaan als jouw instituut in het Noorden dreigt uit te sterven? Het is geschikt voor een jubileum, een terugblik met alle leden of voor een herbronning met het oog op de toekomst. De Letterling vertelt met en namens u. Hieronder bij wijze van voorbeeld de voorstelling van 6 juli.

Voorbeeld van een presentatie

Op genoemde datum verzorgde De Letterling een voordracht onder de titel *De zachte krachten zullen zeker winnen*. Ter voorbereiding hadden Thérèse Heyne en Adri Bosch alle plekken bezocht waar de broeders hebben gewoond en gewerkt. In hun voordracht kwamen al deze locaties aan bod. Thérèse en Adri vertelden beknopt wat er zich op de diverse plekken had afgespeeld en wat ze er nu bij hun recente bezoek aantreffen. Zo wekten ze de geschiedenis van de broeders tot leven en voegden er tegelijkertijd een nieuwe dimensie

aan toe. In vogelvlucht passeerden zo de volgende tien plekken de revue:

(1) De reis begon in Helvoirt waar ooit het noviciaat was van de broeders, nu spiritueel centrum van de Emmaus-beweging.

(2) In 1875 betrokken de eerste Duitse broeders, die een stichting in Nederland begonnen, een huisje in Kaatsheuvel. Een jaar later bemanden de broeders het Joannes de Deo ziekenhuis aan de Papenhulst. (3) In Berg en Dal is nog steeds het Provinciaal en het centrum van de Broeders in Nederland (4) Kalorama in Beek-Ubbergen. (5) Het vroegere de Deo ziekenhuis aan de Mariaplaats in Utrecht (6) Sengerema Hospital in Tanzania (7) het grote de Deo ziekenhuis in Haarlem (8) Zorgcentrum De Akkers in Nuenen, waar de oudste broeders wonen. (9) Dernbach, waar Peter Lötschert en zijn metgezellen 150 jaar geleden werden ingekleed en (10) Montabaur, waar nog steeds het moederhuis van de hele broederschap is.

Elke etappe van de reis is een plek vol betekenis voor de broeders, die er hebben gewerkt en onbewust geschiedenis hebben geschreven. Na drie etappes brachten twee inspirerende musici, Natasja en Mario, het lied Jij was jong ten gehore. De tekst van een couplet hieruit luidt:

*Als in zeeën tijd van de geschiedenis
ook maar een mens goed door jou geholpen is,
heb jij, ook als was jij maar een broeder klein,
waar gemaakt Gods grote naam: Ik Zal Er Zijn.*

De pleisterplaatsen op de weg werden niet alleen afgewisseld met liederen en met een eigen variatie op het verhaal van de Barmhartige Samaritaan, maar ook met prachtige karakterisering van de verschillende typen van broeders. In die mini-verhaaltjes worden de motieven voor intrede belicht, krijgt de pijn van een stille ziekenbroeder een naam, wordt het moeilijke besluit om uit te treden invoelbaar vertolkt en kan de oudere broeder die zich

afvraagt of zijn inspanningen wel zin hebben gehad zijn verdriet kwijt.

Die sobere verhalen hebben zoveel zeggingskracht dat je inderdaad tijdens de voordracht van Thérèse een broeder voor ogen krijgt. Bijvoorbeeld het beeld van een novice, wiens vader in de oorlog gewond was geraakt en die verpleegd werd in het Joannes de Deo Ziekenhuis in Den Bosch. De jongen had beloofd het klooster in te gaan als de vader beter werd. De vader werd beter en de jongen bidt om volharding. En evenzeer aangrijpend is het verhaal van de broeder die na een langdurige innerlijke worsteling besluit om uit te treden. In zijn brief aan het thuisfront schrijft hij: *Het moet voor jullie zeker een desillusie zijn, maar desondanks hoop ik dat de familieband bewaard moge blijven.* De reactie daarop per kerende post is hartverwarmend: *Zo'n belofte aan OLH verbreken daar gaat veel aan vooraf daar hebben wij medelijden mee, Die zestien jaar kloosterleven zal U toch geen schade aan doen, want na zestien jaar bidden en boete doen, dat zal onze Lieve Heer toch niet vergeten zijn, als u toch de uitverkorene niet was.*

Ook komt er een broeder aan het woord die anno 2006 zegt: *We zijn dankbaar voor wat we al die jaren hebben kunnen doen. Dat willen we vieren. Op onze eigen manier. Eenvoudig. Geen poespas, geen hotemetoten. En daarna moet de H. Geest zijn werk doen. Die waait waarheen hij wil.*

De voorstelling eindigde met de overhandiging van een steen, afkomstig uit Höhr. De steen heeft de vorm van een figuur die met een steen sjouwt. Bovenop de steen staat de tekst: *Caritas Christi urget nos* en achterop de figuur, een barmhartige broeder: *Met liefde die bergen verzet.*

Deze steen, **dít fundament**, zal niet vergaan: de zachte krachten gaan niet met de tijd mee, waaien niet met alle winden mee, maar ze verduren de tijd en zullen zeker winnen in het eind, zo zeker als jij er was, zo zeker als jij er bent, hier en nu, zo zeker als God er zal zijn.

Andere vormen

In gesprekken vooraf, vooral met oudere leden van de congregatie, ontdekte De Letterling opnieuw de kracht van de herinnering, die boeiende verhalen oplevert. In een andere vorm kan men ook kiezen voor vertelkringen waarin religieuzen onder begeleiding van de Letterling zelf hun eigen levensgeschiedenis verwoorden. In klein en informeel verband. Vertelkringen geven ruimte om een rode draad te weven in de individuele geschiedenis. Ook hier herinnering die werkt en weldadig is. Het gebeurt ook dat De Letterling wordt gevraagd voor congregatiedagen rondom een bepaald thema of een bewerking van een bijbelverhaal.

Achtergrond

Adri Bosch ging eind jaren tachtig als pastoraal werker aan de slag bij orthopedagogisch instituut De La Salle in Boxtel. Na de fusie van deze instelling met observatiecentrum en pedagogisch instituut De Hondsborg in Oisterwijk was hij consulent levensbeschouwing bij jeugdzorginstelling Saltho. Hij was vooral bezig met de levensverhalen van jongeren, maar na zijn pensionering in 2006 met de verhalen van nog veel meer mensen.

Thérèse Heyne is geschoold in maatschappelijk werk, theater, vertelkunst in veranderingsprocessen. Ze heeft gewerkt als hulpverlener, docent, regisseur, consulent, trainer en verteller. Op dit moment is zij onder meer betrokken bij mensen met een psychische handicap die verhalen maken en presenteren over de weg naar herstel.

Meer informatie? De Letterling, Henriëtte Ronnerstraat 17, 5038 KH Tilburg
<http://www.deletterling.nl>, **T:** 013 - 467 23 24 **F:** 013 - 467 59 99 **E:** info@deletterling.nl